

# Ławnicy SN: Trzeba wstrzymać się od orzekania

<https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/uchwaly-rady-lawniczej-sn-nie-orzekac,523523.html>

Katarzyna Żaczkiewicz-Zborska

Data dodania: 13.10.2023



Źródło: iStock

**Rada Ławnicza Sądu Najwyższego podjęła w czwartek, 12 października, dwie radykalne uchwały. Zaleca w nich ławnikom Sądu Najwyższego powstrzymanie się od udziału w orzekaniu obu Izb Sądu Najwyższego – Izby Odpowiedzialności Zawodowej i Izby Kontroli Nadzwyczajnej, w tym zwłaszcza z udziałem sędziów powołanych niezgodnie z Konstytucją RP, co najmniej w ciągu dwóch miesięcy od dnia przyjęcia uchwały.**

Podczas posiedzenia, które odbyło się 12 października br. Rada Ławnicza Sądu Najwyższego przyjęła jednogłośnie uchwałę zawierającą finalne rekomendacje dla ławników SN odnośnie orzekania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego i Izby Odpowiedzialności Zawodowej SN.

### **Wady prawne w strukturach sądu**

- Przygotowując tekst uchwały, pracowaliśmy na dwóch zamówionych pro publico bono i otrzymanych w początkach października ekspertyzach, m.in. prof. Wojciecha Sadurskiego, prof. Agnieszki Bień-Kacały i innych, pod którymi widnieje łącznie 40 podpisów wybitnych przedstawicieli polskiej jurysprudencji – poinformował dr Andrzej Kompa, przewodniczący Rady Ławniczej SN.

- Reakcja kierownictwa Sądu Najwyższego jeszcze przez kilka dni nie będzie nam znana. Tym niemniej, mam nadzieję, że nasz głos w obronie praworządności wybrzmi i Państwa (a może i część opinii publicznej) przekona – dodał przewodniczący.

### **Na uchwałę Rady składają się:**

1. podkreślenie w ślad za ekspertyzami wad prawnych IKNiSP SN i IOZ SN,
2. podkreślenie w ślad za ekspertyzami nieusuwalnych wad statusu tzw. neo-sędziów,
3. podkreślenie wadliwości orzeczeń zapadających w takich warunkach w IKNiSP SN i IOZ SN,
4. przywołanie najważniejszych źródeł prawnych, na których opierały się ekspertyzy oraz Rada,
5. zaznaczenie rzeczywistych fundamentalnych obowiązków prawnych ławników,
6. rekomendacja trzech scenariuszy postępowania dla ławników i podkreślenie nielegalności współorzekania z neo-sędziami bez zastosowania jednego z trzech rozwiązań,
7. postulat konieczności jednorodnego wyboru scenariusza i postawy przez ławnika,
8. konieczność procedowania przez ławnika każdej sprawy z osobna,

9. wskazanie, że to nie ławnicy odpowiadają za utrudnienia w dostępie do sądu sprawiedliwego,
10. krytyka nacisków wywieranych na ławników,
11. stwierdzenie niewłaściwości testu bezstronności i niezawisłości w odniesieniu do ławników,
12. apel do przyszłego parlamentu o pilne wprowadzenie koniecznych zmian
13. apel do tzw. neo-sędziów o powstrzymanie się od orzekania a po wprowadzeniu zmian prawnych zrzeczenie się urzędu.

### **Opinia dr hab. Agnieszki Bień-Kacały, prof. US**

Z uwagi na niezawisłość sędziowską oraz niezależność sądów gwarantowane konstytucyjnie oraz znaczenie tych zasad dla realizacji prawa do sądu przez jednostkę, ławnicy nie tylko mogą, ale i powinni oczekiwać spełnienia warunków i standardów orzekania w zgodności z Konstytucją RP, w tym z zasadą demokratycznego państwa prawa. Ławnicy SN są bowiem uprawnieni, ale i zobowiązani do współuczestniczenia wraz z sędziami zawodowymi SN w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. Stąd też, tak jak sędziowie zawodowi, ławnicy SN powinni domagać się we właściwy sposób dochowania konstytucyjnego standardu wymierzania sprawiedliwości. Dotyczy to zwłaszcza konstytucyjnych warunków niezawisłości sędziów (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP) oraz warunków niezależności sądów (art. 173 Konstytucji RP).

Przepisy prawa, w tym Konstytucji RP, nie wskazują wyraźnie jednoznacznej drogi postępowania w sytuacji, w której ławnik zostanie powołany do składu z sędzią SN wyłonionym przy udziale KRS w obecnym składzie. Ustalenie właściwego sposobu postępowania zależy od oceny ławników wyrażonej indywidualnie, np. w postaci zdania odrębnego lub też wypracowanej wspólnie i wyrażonej przez organy kolegialne. Argumentem wymagającym uwzględnienia jest występowanie strukturalnych problemów w zakresie praworządności dotyczących władzy sądowniczej. Wykraczają one bowiem poza kwestie jednostkowe czy indywidualne. Przekładają się wręcz na zmiany ustrojowe. To zaś uzasadniać może kompleksową i ogólną reakcję.

Należy także zauważyć, że zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w uchwale Izby Karnej SN z 2 czerwca 2022 r. (I KZP 2/22) dopuszczalną drogą jest składanie wniosków o wyłączenie ze składu sędziego wadliwie powołanego

z uwagi na wątpliwości co do bezstronności i niezawisłości ze wskazaniem, iż wniosek taki powinien rozpoznawać sędzia powołany niewadliwie, gdyż w przeciwnym razie dojdzie do sytuacji objętej zakazem orzekania we własnej sprawie.

Zgodnie z zarysowaną już praktyką sądową w sytuacji odmowy wyłączenia sędziego wadliwie powołanego, możliwe jest złożenie przez ławnika wniosku o jego wyłączenie ze składu orzekającego. Jeśli ławnik nie zostanie wyłączony, okoliczności związane z wątpliwościami co do bezstronności i niezawisłości oraz brakiem wyłączenia sędziego wadliwie powołanego i ławnika mogą zostać podniesione w zdaniu odrębnym do orzeczenia.

### **Opinia prof. Wojciecha Sadurskiego**

Według wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, nowa KRS nie spełnia podstawowych kryteriów niezależności i bezstronności, co wynika m.in. stąd, że „KRS w nowym składzie została utworzona w drodze skrócenia trwającej 4 lata kadencji członków wcześniej wchodzących w skład tego organu”, że obecni członkowie KRS są „desygnowani przez organ władzy ustawodawczej” co doprowadziło „do zwiększenia liczby członków z nadania sił politycznych” itp.

W niedawnym wyroku TSUE, z 5 czerwca 2023 (sprawa C-204/21) Wielka Izba przypominała, że „KRS w nowym składzie nie jest organem niezależnym od polskiej władzy ustawodawczej i wykonawczej”.

Warto dodać, że również ETPCz nie pozostawia w swym orzecznictwie wątpliwości co do wadliwości nowej KRS a także powołań sędziowskich dokonanych na wniosek tejże.

W tej sytuacji prof. Sadurski uważa, że ławnicy SN nie powinni uczestniczyć w orzekaniu w jakichkolwiek składach Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Izby Odpowiedzialności Zawodowej, gdyż taki udział byłby niezgodny z zasadami państwa prawa (Art. 2 Konstytucji RP), legalizmu (Art. 7), nadrzędności Konstytucji (Art. 8), obowiązku przestrzegania przez Rzeczpospolitą Polską wiążącego ją prawa międzynarodowego (Art. 9), na mocy którego orzecznictwo sądów europejskich, jest źródłem prawa w RP, a także z obowiązkami ławników, unormowanymi w ustawie o SN (Art. 63 par. 2 i Art. 67 par. 1). Uważa również,

że ławnicy powinni wstrzymać się od zasiadania w składach innych Izb SN, w których zasiadać będą nieprawidłowo powołani sędziowie (zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w Uchwale połączonych Izb.

- Chciałbym przypomnieć o odpowiedzialności Rady Ławniczej SN, do zadań której należy „w szczególności podnoszenie poziomu pracy ławników Sądu Najwyższego”. Jestem zdania, że wypełnianie tej odpowiedzialności wymaga m.in. promowania wśród ławników SN tego stanowiska - wskazuje prof. Sadurski.